

MAMMASTE KÜLA
Hatiku külaosa arengukava
aastateks 2009-2020

Hatiku 2010

SISUKORD

SISUKORD.....	2
SAATEKS.....	3
KÜLA OLUKORD JA ÜLDINE KIRJELDUS	5
1.Mõisted	5
2.Küla üldiseloostus ja tänane olukord	5
2.1 Küla asend, paiknemine.....	5
2.2 Küla ajalooline taust	6
2.3 Küla looduslikud olud ja loodusväärtused	6
2.4 Riigimets ja loodushoid	7
2.5 Keskkonnaprobleemid	7
2.6 Maaomand ja maakasutus, kinnisvaraarendus	8
2.7 Tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur	9
2.8 Haridus ja kultuur, seltsitegevus.....	10
2.9 Küla majanduskeskkond, ettevõtlus ja selle arenguperspektiivid	10
2.10 Elanikud ja inimpotensiaal, külaelanike koostöö	10
2.11 Küla koht Põlva vallas.....	11
HINNANG KÜLA OLUKORRALE.....	12
3.1 SWOT analüüs.....	12
3.2 Arengueelduste koondhinnang	12
KÜLA TULEVIK	13
4. Küla vajadused.....	13
4.1 Elulised vajadused	13
4.2 Arenguvajadused	13
5. Eelisarendatavad valdkonnad ja arengueesmärgid.....	14
6. Tegevuskava	15
7. Arengukava jälgimine ja hindamine/elluviimine	17
Lisad:	18
Kasutatud kirjandus ja materjalid	18
Küla asendiplaan	19

SAATEKS

Käesolev Hatiku külaosa arengukava on koostatud Põlva Vallavolikogu 26. mai 2005 määrusega nr 86 ja 27. september 2007 määrusega nr 63 kehtestatud "Põlva valla külavanema statuut" §4 punktiga 4 külavanemale pandud kohustuste täitmiseks.

Käesolev arengukava on koostatud aastateks 2009-2020, mis määrab kindlaks Hatiku külaosa arengu eesmärgid ja sellest lähtuva tegevuskava.

Hatiku külaosa arengukava peamisteks eesmärkideks on muuta küla staatust külaosast iseseisvaks külaks ja likvideerida mahajäämus külaosa (edaspidi parema loetavuse huvides 'küla') arengus - tagada 2020 aastaks külale vajalik tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur, kindlustada ühiskondliku transpordi kasutamise teenused ühenduse pidamiseks Põlva linnaga ja nõutele vastava kohaliku järveäärse ujumisranna kasutamine.

Arengukava eesmärgid saavutatakse sellekohaste abinõude elluviimise teel valdavalt aastatel 2009-2020. Arengukava koostamine Hatikul oli esmakordne ja uudne ülesanne. Hatiku külaosa arengukava on koostatud üldiseid arengukavade koostamise põhimõtteid ja Eesti külade ja väikelinnade liikumise Kodukant poolt 2003. aastal välja antud Külavanema käsiraamatus "Küla arengukava koostamine" toodud juhiseid järgides.

Käesolev küla arengukava on algatatud Hatiku külaaktiivi poolt, kes on ühtlasi ka külaseltsi algatusgrupp. Arengukava algatati selleks, et saavutada ühtne nägemus Hatiku külaosa arengu osas, saavutada selles osas kokkulepe elanike vahel ning seda edastada nii Põlva vallavalitsusele kui ka kõigile teistele huvilistele, kes tahavad Hatikul midagi teha.

Põlva vald on kujunemas ühtseks Põlvamaa piirkonnaks koos Põlva linnaga ning seda protsessi ilmestab uute elamispaikkondade tekkimine. Selle põhjused peituvad eelkõige piirkonna kaunis looduses ja heas asukohas. See on koht, kuhu inimesed tahavad tulla elama.

Elamispirkondade areng esitab väljakutse Põlva vallavolikogule ja –valitsusele, et tagada avalike teenuste kättesaadavus ja kvaliteet, tagada jätkuv elukeskkonna kvaliteedi parandamine ning samaaegselt hoolitseda valla tasakaalustatud arengu eest.

Arendustegevust peaks teostama nii, et säiliks ka väärtuslik looduskeskkond ja areng toimuks eelkõige arvestades olemasolevate elanike ootuste ja vajadustega. Siia elama asuti just eelpoolnimetatud väärtuste pärast (sh. rahulik ja looduslik elukeskkond) ning inimestel on õigustatud ootused, et see keskkond säiliks edaspidi ka nende lastele.

Hatiku külaosa elanikud soovivad, et ka nende küla oleks iseseisev küla, arenenud ja kaasaegse infrastruktuuriga elupaik, kus oleksid tagatud võimalused huvitegevuseks, sisukaks vaba aja veetmiseks ning inimesed tunneksid ennast siin turvaliselt.

Käesolev arengukava on vajalik külale selleks, et olla teadlik olemasolevast olukorrast ning reaalistest võimalustest ja vajadustest. Arengukava sisaldab ühelt poolt ülevaadet praegusest küla olukorrast, teisalt aga vaatab tulevikku, pannes paika pikemaajalised arengusuunad ja eelistused külaelanike jaoks ning on aluseks edasiste tegevustele.

Praeguse olukorra hindamisel ja arvandmete esitamisel on tuginetud nii varem koostatud kui ka koostamisel olevale Põlva valla arengukavale, läbi viidud küsitlusele ja rahvakoosolekutele.

Arengukava on dokument, mis on aluseks külale tegevuse, eesmärkide ja rahaliste vahendite kavandamisel ning ettepanekute tegemisel Põlva vallavalitsusele ja vallavolikogule. Arengukava toob välja kohalikke elanikke häirivad probleemid ja lahendamata küsimused, samuti esitatakse konkreetseid tegevused, mida hakatakse seatud eesmärkide saavutamiseks ühiselt ellu viima. See väldib juhuslikkust nii oma tegevuste kavandamisel kui suhtlemisel vallavalitsusega. Kindlad sihid võimaldavad piiratud ressursside efektiivsemat kasutamist.

Kuna arengukava koostamise lahutamatuks osaks on kohalike elanike kaasamine nii koostamise kui ka eesmärkide saavutamise protsessi, siis nii on toimitud ka käesoleva arengukava koostamisel. Võimalikult laia elanikkonna kaasamiseks arengukava koostamisele otsustati läbi viia elanike küsitlus. Külaelanike arvamuse väljaselgitamiseks koostati 24 küsimusega küsimustik 100 eksemplaris.

Küsitluslehtedest laekus täidetult 50 küsitluslehte, mis on väga hea tulemus, esindades 65% Hatiku kinnistu omanike ja 86% püsielanike arvamust, andes seega piisavalt objektiivse pildi küla elanike vajadustest, kriitilistest märkustest ja ettepanekutest, mis olid põhiliseks aluseks arengukava koostamisel. Küsimustiku tulemused olid aluseks tuleviku kavandamisel, prioriteetide seadmisele ja tegevuskavade koostamisele.

Küsimustiku kokkuvõtet ja arengukava esimest versiooni esitleti aktiivi koosolekul. Peale arengukava esimese versiooni valmimist määratleti ühiselt eelisarendatavad valdkonnad, määratleti prioriteetsuse järjekord ja tehti ettepanekuid tegevuskavasse. Seal paika pandud põhiseisukohad arutati seejärel läbi külakoosolekul.

Informeerimine ja suhtlemine külaelanikega toimus valdavalt läbi külaaktiivi.

Arengukavas ettenähtud abinõude elluviimist juhib loodud mittetulundusühing ja ootame, et kõik külaelanikud meie eesmärkide saavutamisel jõudumööda kaasa löövad.

Kuna elame pidevalt muutuv keskkonnas, siis ei saa ükski arengukava kunagi valmis ja hakkab vananema juba tema koostamise hetkest alates. Hatiku külaosaselts on võtnud endale kohustuse koostatud arengukava iga 2 aasta tagant üle vaadata, parandada ja täiustada ning esitada ettepanekuna Põlva vallavalitsusele enne valla arengukava muudatuste ja järgmise aasta eelarve projekti ettevalmistamist.

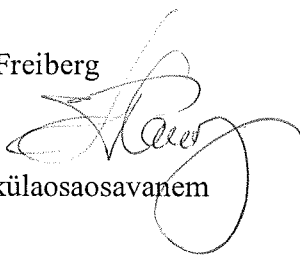
Täname kõiki Hatiku külaosa elanikke, kes arengukava koostamisele kaasa aitasid küsimustikule vastates, arengukava koostamise koosolekutel osaledes.

Hatiku külaosa arengukava on koostatud Kohaliku omaalgatuse programmi vahenditest saadud toetuse abil, külaelanike aktiivsel kaasabil.

Suur tänu kõigile, kes jõu ja nõuga aitasid kaasa antud töö valmimisel.

Käesolev Hatiku külaosa arengukava on heaks kiidetud Hatiku külaosa elanike üldkoosolekul 4.aprillil 2010.

Annika Freiberg

Hatiku külaosaosavanem

KÜLA OLUKORD JA ÜLDINE KIRJELDUS

1. Mõisted

Visioon – tulevikupilt, mida tahetakse teatud ajaks saavutada.

Arengueesmärk – visioonist lähtuvad eesmärgid, mida soovitakse teatud ajaks saavutada, mis on määratletavad, mõõdetavad ja reaalselt elluviidavad.

Tegevuskava – loend konkreetsetest ülesannetest ja tegevustest, mida on kavas vaja täita püstitatud eesmärkide saavutamiseks.

Huvigrupid (asjalised) – üksikisikud või institutsioonid, kelle poolt kavandatav tegevus avaldab otsest või kaudset mõju või keda läbi viidavad tegevused mõjutavad.

2. Küla üldisloomustus ja tänane olukord

Praeguse olukorra hindamisel ja küla üldisloomustuse koostamisel ning arvandmete esitamisel on lähtutud Põlva valla arengukavast ja külavanemalt saadud infost. Lisaks sellel on tuginetud Hatiku külaosa elanike kogemustele ja teadmistele ning Hatiku külaosa elanike seas läbi viidud küsitlusele. Iga punkti juures on välja toodud ka elanike hinnang olukorrale.

Põlva vald on atraktiivne kohalik omavalitsus, mille arengu kujunemise üheks oluliseks teguriks on hea liiklusgeograafiline asend. Geograafiline asend mängib olulist rolli valla elu elavdamises.

Põlva valla arengukavas tuuakse välja peamised arengu tulemusena ilmnema hakanud probleemid: laste- ja haridusasutuste võrgu mahajäämus, ühisveevärgi- ja -kanalisatsioonisüsteemide mittevastavus keskkonnanõuetele või nede puudumine, teede halb seisukord, halvas seisus tänavavalgustussüsteemid, elanike madal keskkonnateadlikkus, kohaliku identiteedi teisenemine. Kõik samad probleemid tulevad selgelt esile ka Hatiku elanike seas läbi viidud küsitlusest.

2.1. Küla asend, paiknemine

Põlva vald on iseseisev kohaliku omavalitsuse üksus Kagu-Eestis, mis ümbritseb Põlva linna. Põlva ja Vastse-Kuuste valla piiril paiknev Hatiku külaosa on 77 kinnistuga kompaktne ala, mis katab ca 11 ha. Hatiku külaosa on Mammaste küla osa. Põhjast piirneb küla Tartu-Põlva maanteeaga, lõunast-idast Hatiku ojaga, põhjast, lõunast ja läänest era- ja riigimetsa kinnistutega. Hatiku ei ole küla ametlik nimetus, vaid nimi on kujunenud aja jooksul tänu sellele, et Hatiku oja on küla piiriks.

Kaugused mööda teid küla keskpunktist valla tähtsamatesse asutustesse on järgmised: Põlva linna 6 km (haigla, perearstikeskus, apteek, vallavalitsus, kauplused, sideteenused, raamatukogu, bussijaam, kirik, surnuaed), Taevaskoja külasse 4 km (raamatukogu, raudteejaam), lähimasse bussipeatusesse 0,5 km; Tartusse 42 km.

Küla asub riigimaantee – Tartu-Luhamaa ja valla tee - Hatiku tee vahelisel alal. Külasisesed teed on kohalikud teed, mis on kas munitsipaalomandis või kuuluvad eraomanikele. Külast edelasuunas 1,5 km kaugusel asuvad Hatiku järved, milledest üks, ujumisrannaga, on eraomandis.

2.2. Küla ajalooline taust

1970 aasta paiku hakati siia eraldama maa-alasid aianduskooperatiivide rajamiseks. Praeguse küla territooriumil tegutses 4 aianduskooperatiivi: Männik, Ehitaja, Kungla ja Juku.

Alustati suvemajade ehitamist ja väikesed krundid täitusid tihedalt väikeste majakestega. Krundi peamine ülesanne oli anda rikkalikku lisa toidulauale ning majade suurus oli määratud normidega ning loomulikult ka tillukeste maatükkide endiga. Uusasukate poolt rajati vajalikud tehnilised infrastruktuurid, kohalikud teed, elektrivõrgud, tänavavalgustus, veevarustussüsteemid. Kuid sama ajal jäid rajamata või välja arendamata ühine joogiveevarustus ja kanalisatsioon. Hiljem on jäänud kasutusest ja hooldusest välja ka tänavavalgustus.

Kuna tegemist oli vaid peamiselt suveperioodil kasutuses olnud asumiga, ei peetud otstarbekaks luua administratiivselt iseseisvat üksust – küla, vaid suvilakooperatiiv oli ja on Mammase suursüda osa.

Peale Eesti taasiseseisvumist hakati suvilaid esialgu tasapisi, tänaseks juba hoogsalt, aastaringselt kasutatavateks elamuteks ümber ehitama. Kruntide esialgne ülesanne – kasutada neid aiaviljanduseks - on taandunud tahaplaanile ning üha olulisemaks on muutunud küla püsielukohana. Linna suhtelise läheduse ja elanike vähesuse arvu tõttu ei ole olnud otstarbekas rajada kohapeale sotsiaalset infrastruktuuri - lasteaeda, koolimaja, teenindusasutusi, side ja muud teenused.

2.3. Küla looduslikud olud ja loodusväärtused

Hatiku külaosa paikneb maakonna keskosas Kagu-Eesti lavamaal.

Lavamaad lõikavad ürgorud, mille veerudel kõrguvad punakad liivakivipaljandid. Lähim neist külale on Ahja jõe äärsed taevaskojad ja paed, mis on koos jõgede ja ürgorumaastikuga võetud kaitse alla.

Ürgorgudevahelistel lavadel leidub siin-seal soid. Sellised märke on põldude- ja metsarikkal Eestimaal ühed tüüpilisemad maastikukomponendid. Põlvamaal on soode all ligi 10% territooriumist. Meie külale kõige lähemal paiknevad Mammaste soo ja Valgesoo.

Külalt 1,5 km kaugusel asuvad 2 pruuniveelist, suure huumusesisaldusega järve. Ühe Hatiku järve rand oli külaelanikele pikka aega ujumiskohaks, kuid mõni aasta tagasi keelas kinnistu omanik seda kasutada avaliku ujumiskohana. Tuleks alustada omanikuga uusi läbirääkimisi, et taastada võimalus ujumiskoha kasutamiseks. Tervikuna vajaks Hatiku järve rand kontseptsiooni ja vastavalt sellele puhke ja vaba aja veetmise kohana välja arendamist (riietuskabiinid, prügikastid, laste mänguvõimalused jms).

Hatiku külaosast 5-10 km raadiuses asuvad järgmised tuntud turismiobjektid:

- **Kobraste "näidispea"** ja ojatammid asuvad Hatikul.
- Kiidjärve tee ääres kasvab huvitava võraga 500aastane **Akste pettõi**
- Akstes, jänese kapsakuusikus asub **Eesti suurim sipelgakoloonia**
- **Ahja jõgi** on Emajõe suurim parempoolne lisajõgi. Ahja jõe ülem- ja keskjooksul asub kaks maastikukaitseala: Tilleorg ja Ahja jõe ürgorg oma punaste liivakate 12-20 m kõrguste kaljuseintega, mida rahvasuus nimetatakse "taevaskodadeks". Taevaskoja kuulub **Kiidjärve – Taevaskoja huvimetsa** ja puhkeala piirkonda. Huvimetsa alal leidub erinevaid liikumisteid: saab orienteeruda, suusatada, jalgrattaga matkata, kanuu ja sõudepaadiga sõita, ratsutada ja jalgsi ümbrust uurida.
- Postitee ääres asub **Palojärv**, populaarne ujumiskoht Põlvamaal. Teisel pool Postiteed saab alguse 2,5 km pikkune Palojärve matkarada.

Hüdroloogilised tingimused varieeruvad rahuldavast ebarahuldavani. Pinnase ja sadevete ärajuhtimisega probleeme ei ole, kuna kinnistud asuvad liivamaal. Küll aga on probleemiks saanud kuivadel suvedel ja ka talvel liigkuivus ning joogivee taseme langemine salvkaevudes.

Hatiku oja äärsete kruntide omanikele on viimastel aastatel peavalu tekitanud kobraeste pesitsemine ning nende poolt paisutatud oja, mis takistab sademevete äravalgumist nendelt kruntidelt.

Seega peame tõdema, et Hatiku külaosa eluolu mõjutavad negatiivselt suuresti kuumad ja kuivad suved, samuti külmad ning lumevaesed talved.

2.4. Riigimets ja loodushoid

Põlva vald on suhteliselt metsarohke - 40% valla pindalast on riigi metsamaa. Põhjust-läänest-lõunast piirnebki küla riigimetsaga, mis kaitseb hästi küla külmade tuulte eest.

Metsal on täita tähtis roll Hatiku külaosa ja kogu Põlva valla mikrokliima kujundamisel, elanike lühiajalise puhkuse ja tervisespordi harrastamisel, loodusvaatluste ja looduskaitse õpetamisel ning propageerimisel.

Küsimustikuga uuriti ka seda, kuidas on inimesed rahul oma elukeskkonna seisundiga. Paljud vastanutest harrastavad meelsasti tervisesporti ja peavad vajalikuks spordirajatiste olemasolu, sh. võimalust metsas tervisejooksu teha ning talvel oleksid vajalikud suusarajad. Valgustatud suusaradade kasutusvõimalust pakub Mammaste, kuid paljud hobisuusatajad eelistavad naabruses paiknevat riigimetsa. Inimeste jaoks on kanalisatsiooni, teede ja tänavate korrashoiu ning turvalisuse järel olulisemad valdkonnad roheliste alade säilimine, loodushoid ja üldine heakord ning sport ja vaba aeg. Heakord piirkonnas on see valdkond, kus inimesed on nõus meelsasti ise ühisüritustel, koristustalgutel ja heakorrapäevadel osalema (70% vastanutest). Inimesed arvavad, et just ühistegevuse kaudu heakorra tagamine on see, kus elanikud saavad ise Hatiku külaosa arengule kaasa aidata.

2.5. Keskkonnaprobleemid

Põlva vallas puuduvad suured tööstusettevõtted ja keskkonda saastavad tootmisettevõtted ning olulised reostusallikad. Viimaste aastate probleemiks on tõusnud joogivee nappus suveperioodidel ja see probleem puudutab tõsiselt ka Hatiku külaosa.

Püsielanike majapidamised on ühinenud korraldatud jäätmekogumissüsteemiga, suveelanikud reeglina korraldavad jäätmete kogumist oma püsielukohas. Lähimad pakendi ja paberijäätmete kogumise kohad asuvad küla alumise ja ülemise värava juures.

Pinnasele ja seega ka pinnaseveele kujutavad ohtu suvilate ja aiamajade heitvee kogumiskaevud, milliseid tühjendatakse enamasti küll vastavalt väljaveo lepingutele, kuid kogumiskaevude veepidavus on ebakindel. Seetõttu võib olla pinnasevesi ka reostunud, salvkaevude vee kvaliteet on kontrollimata. See saastunud pinnasevesi jõuab lõpuks kraavide ja ojade kaudu ka Ahja jõkke.

Kuna Hatiku külaosa asub riigimaantee vahetus läheduses, maantee, mis suundub piiripunkti, on üha enam elanike rahu rikkuvaks teguriks maanteelt kostev sõidumüra. Müra laiemale levimisele on kaasa aidanud ka asjaolu, et küla ja maantee vaheline eraomanikule kuuluv metsariba on läbinud raieprotseduuri.

Omaette probleemiks on teeäärte, kraavide ja metsaaluse risustamine jäätmetega nagu tühi taara, kiletükid, ehitusmaterjalide jäägid, kasutuskõlbmatud autokummid.

Küla ilmet rikuvad samuti mitme kinnistu katkised ja roostes piirdeaiaid, seal aastaid seisvad ja kõlbmatuks muutunud ehitusmaterjalide vürnad, eriti korrastamata puudehoiuplatsil.

Kaitstavaid loodusobjekte on Hatiku külaosa territooriumil üks – karjala kask „Loigomi kask”.

2.6. Maaomand ja maakasutus, kinnisvaraarendus

Eesti taasiseseisvumine ja turumajanduslike põhimõtete julge rakendamine on toonud kaasa muutused valla maakasutuses.

Viimase kolme aasta jooksul on planeerimistegevus vallas hoogustunud. Areneb nii uuselamute ehitus kui ka olemasolevate majade renoveerimine. Valla 3980 elanikust elab eramutes ligikaudu 70%.

Uuselamupiirkondade rajamise kõrval muutus ehitustegevus aktiivseks ka endiste aianduskooperatiivide piirkonnas, mille üheks tüüpilisemaks näiteks on Hatiku. Paljud suvilaomanikud asusid oma suvilaid majadeks ümber ehitama või suvilate asemele maju ehitama. Suvilaid on müüdud edasi uutele omanikele.

Väga õigesti märgitakse valla arengukavas, et mahajäämus on ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni, tänavavalgustuse arendamisel. Suvilate ümberehitamine aastaringseks elamiseks võimaldas infrastruktuuri mitteajakohasust veelgi.

Kõik need probleemid tulevad teravalt välja ka Hatiku elanike küsitluse probleemidest ja ettepanekutest. Sotsiaalne infrastruktuur külas puudub täielikult, kuid seda korvab linna suhteline lähedus. Paremini korraldatud võiks olla ka ühistransport, elanike liikumisvõimalused on suuresti sõtuvuses autodest. Probleemaatiline on see lastega peredele ja pensionäridele.

Probleemiks on ka tekkinud piirangud ranna- ja metsaalade avalikul kasutamisel. Senine järverand on maaomaniku poolt suletud. Kuigi elatakse järve vahetus läheduses, puuduvad elanikel võimalused minna oma krundi suhtes lähimasse randa. Tähelepanelik tuleb olla ka metsas marjul või seenel käies.

Seoses elanike arvu kasvuga saab kannatada ka üldine heakord. Kuid just nimetatud valdkondadel on üha määravam osa külaelanike elukvaliteedi ja rahulolu hinnangutes.

Väga vajalik oleks teada, kui palju on Hatiku külaosas neid majapidamisi (elanikke), kes elasid seal enne suvilate rajamist, kui palju suvilaid on aastaringseks elamiseks ümber ehitatud, kui palju on päris uusi elanikke. Kuna tegemist on Mammaste küla osaga, on vallas statistika pidamine raskendatud või puudulik. Inimesed sooviksid, et külaosa staatus muutuks ning küla oleks tulevikus tunnustatav iseseisva külana.

Kindlasti tuleb Põlva vallal elamuarenduses silmas pidada piiranguid, mis tulenevad looduskeskkonna taluvusest ning rohe- ja sotsiaalalade tarvis maa reserveerimise vajadustest. Arvestada tuleb siin elavate inimeste huvide, vajaduste ja ootustega, nemad on siia kolinud just roheline keskkonna, vaikuse ja rahu pärast. Hatiku külaosa ümbruses puudub vallal reservmaa, mis võib saada takistuseks küla arendamisel, kaasaegsete infrastruktuuridega varustamisel ning külakeskuse loomisel.

Siinsete inimeste õigustatud ootus on, et nende kodukoht oleks ka aastate pärast sellise ilmega, kui nad siia elama asusid. Loomulikult tuleb arvestada ka arenguliste vajadustega, kuid eelkõige siiski juba siin elavate inimestega.

Enamus küsimustikule vastanuist olid elamuehituse piiramise poolt, kuna küla - endise aianduskooperatiivi järglasena - ongi juba tiheasustusega, siis siin tähendab see soovi hoida külaga piirnevaid alasid ehitistest tühjana. Seega tuleks edasist tiheasustuse loomist piirata.

Kuna inimesed soovivad, et Hatiku jääks vaikseks elu- ja puhkerajooniks, siis ettevõtteid piirkonnas pigem ei nähta.

2.7. Tehniline ja sotsiaalne infrastruktuur

Tehniline infrastruktuur külas on loodud valdavalt aiandusühistute ning elanike endi poolt ning tarbeks. Külas paiknenud 4 aianduskooperatiivi vahendite ja jõududega on rajatud tänavavalgustus, elektrivarustus, kohalikud teed ja kastmissüsteemid. Täna on tänavavalgustus töökõlbmatu, teed üle antud valla hooldada, elektrivarustus Eesti Energiale ning kastmissüsteemidest toimib vaid 1-2. Tsentraalne veevarustus ja kanalisatsioon puuduvad täielikult.

Aastatel 2009-2010 ehitati külas välja Kesktee infotahvli valgustus, küla on varustatud 7 valguspunktiga.

Küla on varustatud wifi-põhise internetiühendusega ning muutliku leviga mobiilside võrkudega.

Kaks kolmandikku küsimustikule vastanutest ei olnud oma elukeskkonnaga rahul (küsimus: Millisel määral olete rahul oma praeguse elukeskkonnaga, teenuste, külailme ja heakorraga Hatiku külas). Peamiseks rahulolematuse põhjuseks on infrastruktuuri kehv seis.

Joogiveevarustus külas baseerub salvkaevude veel. Vee kvaliteeti on kontrollitud väga ammu paaris kaevus ja see ei vastanud kehtivatele rangetele normidele rauaühendite osas. Põlvas oli ka neid inimesi, kes joogivee kättesaadavuse ja kvaliteediga rahul ei olnud. Olulisim on joogivee nappus püüperioodidel. Suurem on rahulolematuse kanalisatsiooni, teede korrashoiu ja sidega.

Eluliste vajaduste hinnang (küsitluse alusel)		
Veeallikas	Kasutajad	Hinnang olukorrale
salvkaev, mitme pere peale	4 peret (10 inimest)	vesi pidevalt kättesaadav
salvkaev	8 peret (35 inimest)	vee kättesaadavus rahuldav
salvkaev, suviti kuiv	7 peret (42 inimest)	vee kättesaadavus suvel raske, toovad vett Põlvast
Reovee kogumine	Kasutajad	Hinnang olukorrale
kogumiskaev	10 peret (35 inimest)	ilma uuringuta hinnangut pole võimalik anda
Nõuetele mittevastav kogumiskaev	? peret (? inimest)	ilma uuringuta hinnangut pole võimalik anda
Puudub kogumine	? peret (? inimest)	ilma uuringuta hinnangut pole võimalik anda

Ühistranspordiga ei ole rahul mõned küsimustikule vastanud. Inimestele ei sobi olemasolevad sõidugraafikud. Rahul oldi bussootepaviljoniga Taevaskoja teeristis.

Peamised probleemid kohad on ikkagi vesi- ja kanalisatsioon, teede halb seiskord ja hooldus ning tänavavalgustuse puudumine. Probleemiks on ka kõnni- ja jalgrattateede puudumine. Eriti raske on talvel, kui tee ääres on suured lumevallid, väljas on pime ja jalakäijad sealhulgas koolilapsed peavad kõndima ohtlikul sõiduteel. Samad probleemid kajastusid küsimustikus läbivalt nii probleemide, kui ettepanekute poole peal.

Üldiselt oli küsimustikule vastanutest aktiivsemad nooremad, kõrgema haridusega inimesed ja ka rahulolematumad, kuna nende nõudmised on suuremad.

2.8. Haridus ja kultuur, seltsitegevus

Küla sotsiaalne infrastruktuur ja avalike teenuste (lasteaed, kool, konstaablipunkt, perearst, spordibaas, kultuuriasutus, vaba aja veetmise koht jt) saamise võimalused külas kohapeal puuduvad täielikult, lähimad võimalused teenuste kasutamiseks on Taevaskojas ja Põlvas.

Külas puudusid siiani seltsid. 2007. aasta lõpul asutati MTÜ Hatiku külaosaselts. Küsimustikuga uuriti ka inimeste toetust külaseltsi asutamisele ja inimeste aktiivsust seltsitegevuses kaasa lüüa. Oli ka neid, keda see ei huvitanud, kuid enamus vastanutest toetas külaseltsi asutamist ja oskas pakkuda välja mitmeid võimalusi, kuidas elanikud saaksid ise kaasa aidata Hatiku külaosa arengule. Peamiseks takistuseks inimeste osalemiseks kohalikus arendus- ja seltsitegevuses on sellekohaste ruumide puudumine külas.

Külaseltsis ning aktiivses seltsi- ja ühistegevuses nähakse üht peamist võimalust, kuidas elanikud ise saavad kaasa aidata Hatiku külaosa arengule.

2.9. Küla majanduskeskkond, ettevõtlus ja selle arenguperspektiivid

Töökohtadest rääkides saab rääkida ainult Hatiku külla registreeritud füüsilisesi isikust ettevõtjatest.

Hatikul tegutsevad FIEdena taksoteenust, iluteenust ja ehitustöid pakkuvad inimesed.

Arvestades siin elavat inimressurssi ning looduslikke eeldusi ja inimeste soovi säilitada looduslähedast elukeskkonda, ei ole töökohtade loomine siin perspektiivne, sest Hatiku jääb ikkagi peamiselt elurajooniks. Valdav os siin elavatest inimestest leiab oma töökoha Põlvas, Põlvamaal, osa ka Tartus ning on ka Eestist väljaspool tööl käivaid inimesi.

2.10. Elanikud ja inimpotentsiaal, külaelanike koostöö

Rahvastikuregistri andmetel on Põlva valla elanike arv viimastel aastatel pisut vähenenud ja on olnud 4000 piirimal. Põlva vallas paikneb 27 küla.

Kui me vaatame elanike arvu Põlva valla erinevates külates siis näeme, et elanike arvult on Hatiku külaosade hulgas praegu kahekümne kolmandal kohal.

Hatiku külaosas on elanike arv kasvanud.

Põlva valla andmetel on püsielanikke külas 30 ringis, tegelikult elab külas aastaringselt 58 inimest. Suveperioodil lisandub alalistele elanikele veel hinnanguliselt 100-150 inimest suvemajades.

Elukoha registreerimist mõjutavad kuigivõrd riigi ja kohalike omavalitsuste elanikele suunatud poliitikad, sh. Põlva ja Tartu elanikele suunatud soodustused ja sageli ka mugavus, ei viitsita ennast ümber registreerida ja ei tunnetata ka otsest vajadust selle järgi. Kuna enamus piirkonna elanikest töötab ja tarbib teenuseid Põlvas, siis on nende jaoks sageli otstarbekam olla Põlva elanikeregistris. Siiski on arengutrend selge. Hatiku külaosa on püsielanike arvu kasvuga.

Hatiku külaosa elanikkond kasvab peamiselt suvemajade elamuteks ümber ehitamisega, endistest suvitajatest saavad püsielanikud, nii noored, keskealised, kui ka vanemaealised.

Tulenevalt Hatiku külaosa spetsiifikast, mis on välja kasvanud aiandusühistust, on elanikkonna struktuur erinev nn. tavakülade omast.

Tulenevalt iga elanikkonna grupi spetsiifikast on nende huvid ja hoiakud ka mõnevõrra erinevad olles sageli isegi vastandlikud, küla päriselanikud (maaomanikud), aianduskooperatiivide vanad olijad ja uued elanikud. Vajalik on tuleviku kavandamisel arvestada tasakaalustatult kõigi elanikegruppide huvidega, samaaegselt püüdes kujundada sellest üksteist mõistvat ja piirkonda hoidvat kogukonda.

Küsitluste tulemusena selgus ka uusi aktiivseid inimesi, kes oleksid nõus ise organiseerima ja kaasa lööma. On huvi arengukava tegemisel kaasa rääkida ja enamus vastanutest on nõus kaasa lööma heakorrapäevadel.

2.11. Küla koht Põlva vallas

Põlva vallas on piirkondi, mis on juba linnastunud kui ka neid, kus on veel alles rahulik maaelu miljö. Hatiku on selles mõttes kuskil vahepeal.

Kui analüüsida seda, kuidas on investeeritud Hatiku külla, siis siin eriliseks optimismiks põhjust ei ole, kuigi aasta 2009 on selles osas olnud positiivne. Kuna Hatiku on külade hulgas elanike arvult üks väikseim, kuigi viimastel aastatel olnud kiire elanike kasvuga, ei ole siia suuri investeeringuid tehtud. See on elanike seas ka üheks peamiseks elukeskkonnaga rahulolematuse põhjuseks.

Rahulolematuse põhjused on alljärgnevad:

- siia ei ole investeeritud,
- selle küla vastu ei ole huvi tuntud,
- see ei ole küla,
- inimesed ei ole rahul üldise suhtumisega.

Rahulolematus on aga sundinud ise tegutsema. Ühiselt näidati üles aktiivsust kinnistutele aadresside andmise ja märgistuse paigaldamise osas – vallas oldi koos Taevaskoja külaga esimesed, kes nimetatud projekti koostöös vallaga teostasid. Aktiivsed oldi ka külavanema valimisel.

HINNANG KÜLA OLUKORRALE

3.1. Swot analüüs

Tugevad küljed: • tugev teovõimeline külaselts • haritud elanikkonna olemasolu • koostöö Põlva vallaga, teiste piirkonna küladega, Põlvamaa Partnerluskoguga • kaunis loodus • linnalähedus • soodne küla asend - Tartu-Põlva-Luhamaa mnt ääres	Nõrgad küljed: • „endisaegse“ mõtteviisi olemasolu • infrastruktuuri mahajäämus • suur vähekindlustatute osakaal – vähene võimalus leida omavahendeid • ei ole valla reservmaid
Väljastpoolt tulevad võimalused: • Euroopa Liidu tõukefondid • vallapoolne toetus • koostöövõimalus teiste piirkonna küladega • küla tuntuse tõus	Väljastpoolt tulevad ohud: • vargad • metsloomad • ümbritsevate metsade ja maade müük • vallapoolse rahalise toetuse piiratus lähiaastail

3.2. Arengueelduste koondhinnang

Hatiku küla areng saab toimuma vastavalt arengukavale, selleks annab kindluse tugevate arengueelduste üleolek eelpooltoodud tabelis. Samas tuleb silmas pidada nõrkusi ning ohte ja töötada välja tegevusplaan nendega kõige paremini toimetulekuks.

KÜLA TULEVIK

4. Küla vajadused

4.1 Külaelanike elulised vajadused

- Vajadus puhta joogivee järele. Ühisveevarustus puudub. Joogivesi pärineb salvkaevudest, mõnel perel kaev puudub, joogivee kvaliteet on kontrollimata. Paljudes majapidamistes on tekkinud põuaste suvedega joogivee puudus. Kaevud jäävad tühjaks ja inimesed on sunnitud vett tooma naabritelt või koguni Põlvast.
- Vajadus kaasaegse kanalisatsioonisüsteemi järele. Kogumiskaevud osalt lahtised, nn imbsüsteemid, mis kujutab tihesustusalal ohtu salvkaevudest pärinevale joogiveele.
- Vajadus tänavavalgustuse järele. Külas on 2009-2010 välja ehitatud infotahvlite valgustus Keskteele, vajalik välisvalgustust laiendada ka teistele küla teedele. See tagaks suurema turvalisuse ja looks võimaluse väliste tegevuste harrastamiseks talvisel perioodil.
- Külas puudub kauplus. Oma igapäevast leiba tuuakse kaugemalt. Lähim kauplus asub Põlvas. Külas võiks olla teenusepakkuja.
- Vajadus paremaks liikumisvõimaluseks. Külateed on kehvast olukorras ja seda eriti kevadel ning sügisel, mil need on väga augulised ja porised. Suvel kuivaga on teed tolmused ja talvel jällegi tuisuga raskesti läbitavad. Bussiliikluse graafik on ebapiisav.

4.2. Külaelanike arenguvajadused

- Küla administratiivne identiteet vajab muutmist. Küla peab saama külaosast iseseisvaks külaks. Annab elanikele oma- ja kuuluvustunde.
- Külale on vaja kooskäimise kohta. Seltsielu korraldus on pärsitud.
- Vajadus informatsiooni järele, suhtlusvõimaluste loomist. Eriti puudutab see eakaid inimesi. Vaja oleks kooskäimise kohta, internetipunkti.
- Heakorradada küla: puhastada ümbruskonna mets, teeääred; rajada külaplats.
- Järve äärde on vaja rajada ujumiskohad. See parandaks suviseid vaba aja veetmise võimalusi nii püsielanikele kui suvitajatele.

5. Eelisarendatavad valdkonnad ja arengueesmärgid

Hatiku külaosa aktiiv on seadnud endale eesmärgiks tuleviku kavandamisel arvestada tasakaalustatult kõigi elanikegruppide huvidega, samaaegselt püüdes kujundada sellest üksteist mõistvat ja piirkonda hoidvat kogukonda. Arengukava toob välja külaelanike peamised probleemid ja arenguvajadused.

Visioon: Hatiku külaosa on 2020. aastal iseseisev administratiivüksus (küla). Hatiku on turvaline elupaik kauni looduse keskel, kaasaegse infrastruktuuriga ja mitmekesiste vaba aja veetmise võimalustega.

5.1. Valdkonnad ja eesmärgid

I Infrastruktuur ja elukeskkond

1. Küla on varustatud kaasaegse(te) joogiveevarustussüsteemi(de)ga (nt ka lokaalsed)
2. Küla on varustatud kaasaegse(te) kanalisatsioonisüsteemi(de)ga (ka lokaalsed)
3. Hatikult Põlvasse ja Taevaskotta on rajatud kergliiklustee
4. Regulaarselt hooldatakse ja remonditakse teid
5. Külateed on valgustatud
6. Kõigile on tagatud hea kvaliteediga mobiilside
7. Kõigile on kättesaadav hea telepilt
8. Kõigile tarbijatele tagatakse normpinge
9. Paranenud on heakord ja loodushoid, viiakse regulaarselt läbi ühiseid heakorrapäevi
10. Riigimets on hooldatud ja pakub lähipiirkonna elanikele puhke- ja vabaaja veetmise võimalusi

II Teenuste arendamine

1. Ühistransport vastab senisest enam elanike vajadustele nii marsruutide kui ajagraafiku osas.
2. Hatikul on külakeskus, mis on ürituste ja kooskäimiskohaks, toimuvad kultuuri ja ühisüritused.
3. Küla ja külaelanike kohta on olemas andmebaas, mida pidevalt uuendatakse.

III Puhkus ja vaba aeg

1. Hatikul on tagatud võimalused aktiivseks spordiks, on olemas spordiplats ja tervisespordirajad.
2. Ujumisrand on avatud, rand on korrastatud puhkepiirkond kohalikele elanikele.
3. Tagatud on noorte ja laste vabaaja ning huvitegevus.

IV Ühistegevuse arendamine

1. Külal tegutseb aktiivselt külaselts.
2. Küla majapidamised on ühinenud naabrivalvega.
3. Inimesed tegutsevad ühiselt küla heakorra tagamisel ja külailme säilitamisel.
4. Olemas on kogukonnatunne, tehakse koostööd kõigi partnerite ja huvigruppidega.
5. Viiakse läbi ühisüritusi, toimub ühistegevus talgu- ja heakorratöödel
6. Kõigisse tegevustesse kaasatakse noori.
7. Vallavalitsusele ja muudele organisatsioonidele esitatakse aktiivselt ettepanekuid ja arvamusi Hatikut puudutavate otsuste tegemisel
8. Toimub omavahelise suhtlus ja organiseeritud infovahetus, külakoosolekud, infopäevad
9. Külal on oma külakeskus/-plats
10. Hatiku külaosa on esindatud Põlva vallavolikogus.

6. TEGEVUSKAVA

Aeg	Soovitud olukord	Praegune olukord	Tegevused	Keda kaasata	Vajalikud (hinnanguline) rahalised vahendid
Pidev	Korras teed	Teed on keskmiselt läbitavas seisus	1.Korraline hooldus 2.Lahtilükkamine talvel 3.Tolmutõrje suvel/ katmine mustkatttega	Vald	15 000/aastas 16 000/aastas
Pidev	Ohutu liiklus		1.Ohukohtade analüüs 2.Märkide paigaldus	Külaelanikud, Vald	
Pidev	Prügimajandus	Toimiv	1.Olmeprügi ja taaskasutavate jäätmete korje tagamine 2. Heakorrapäevade läbi viimine 3. Keskkonaa-alase teadlikkuse kasvatamine	Külaelanikud, Vald	
Pidev	Hea bussiühendus Põlvaga	Bussiühendus toimib normaalselt	1.Bussiühenduse säilimine vähemalt samal tasemel, bussigraafiku parendamine	Külaelanikud, Vald, Bussifirma	
Pidev	Aktiivne külaelu	Ühisüritusi on aeg-ajalt toimunud, neist tuleb luua traditsioon.	1.Ühisürituste jätkamine 2.Passiivsemate külaelanike kaasamine 3.Andmete kogumine kõigi külainimeste kohta, ka nende, kes otseselt külas ei ela, kuid on siinse eluga mingil viisil seotud	Külaelanikud, Naaberkülade elanikud	20 000 aastas
Pidev	Küla ja valla head suhted		1. Aktiivne koostöö valla 2.Valla esindajate kutsumine küla üritustele	Külaelanikud, Vald	
Pidev	Toimivad koostöövõrgustikud		1.Koostöö naaberküladega, seltside jt. organisatsioonidega	Külaelanikud, teised külad, seltsid ja organisatsioonid	
Pidev	Noorte kaasamine		1.Noorte vaba aja veetmisvõimaluste suurendamine 2.Noorte kaasamine küla ühisettevõtmistesse	Külaelanikud	
2010-2015	Hatiku tuntus	ebapiisav	1.Algatada küla administratiivse staatuse muutmine 2.Külasildi paigaldamine 3.Küla ja piirkonna aren-	Külaselts, Vald	20 000

			gu ideede tutvustamine kogu valla tasandil 4.Küla koduleht		
2009-2012	Välisvalgustus	osaline	1.Valgustuse elektriliinide väljavahetamine 2.Valgustite paigaldamine	Külaselts, PRIA, vald	Ehitus 350 000, Kasutus ca 4500/aastas
2009-2015	Kvaliteetne elekter	osaline	1.Elektriliinide väljavahetamine 2.Korrastatud madalpingeliinid	Külaselts, Eesti Energia, vald	Eesti Energia vahendid
2009-2015	Kvaliteetsed tele- ja sidetee-nused	osaline	1.Mobiilside ja interneti-teenuse kvaliteedi paran-damine 2.Digitelevisiooni kättesaadavuse tagamine	Külaselts, Tele- ja sidetee-nuse pakkuja, vald	Teenuse pakkuja vahendid
2010-2012	Korrastatud külaplats	Puudub	1.Kokkuleppe sõlmimine maaomanikuga maakasu-tuse suhtes 2.Rahastusvõimaluste otsimine külaplatsi välja-ehitamiseks 3. Külaplatsi väljaehitus	Külaelanikud, KOAP, vald	50 000
2012-2020	Kvaliteetse vee tagamine	Olemasolevad salvkaevud, vee kvaliteet hindamata	1.Olemasoleva seisundi hindamine 2. Tegevuskava koosta-mine 3.Rahastusvõimaluste leidmine 4. Uute kaevude/vee-varustussüsteemide projekteerimine ja raja-mine	Külaelanikud, Külaselts, Vald, Ettevõtjad, EL fondid	2 000 000
2012-2020	Reovete ajakohase kanaliseerimise tagamine	Olemasolevad kogumiskaevud, olukord hindamata	1.Olemasoleva seisundi hindamine 2. Tegevuskava koosta-mine 3.Rahastusvõimaluste leidmine 4. Uute kogumiskaevude/kanalisatsioonisüsteemide projekteerimine ja raja-mine	Külaelanikud, Külaselts, Vald, Ettevõtjad, EL fondid	2 000 000
2014	Palliplats, mäguväljak, terviserada	Puudub	1.Talgute korras ehitus	Külaelanikud, EL fondid	50 000
2015-2020	Küla seltsimaja	Puudub	1. Sõlmida maakasutus-kokkulepped	Külaselts, vald, EL fondid,	1 000 000

			2. Leida rahastusvõimalused 3. Projekti koostamine 4. Ehitustööd	ettevõtjad	
2010-2020	Kergliiklustee Põlva-Taevaskoja teerist-Taevaskoja	Puudub	1.Osaleda aktiivselt algatustega ja aruteludes kergliiklustee rajamiseks	Külaselts, vald	

7. Arengukava jälgimine ja hindamine

Arengukava teostumist jälgib külavanem koos initsiatiivgrupiga. Selleks lepatakse omavahel kokku, kes millise valdkonnaga tegeleb. Koostatakse tegevuskava jälgimiseks vastavasisuline tabel, kus iga eesmärgi kohta on välja toodud tegevused, mis vaja ära teha; nende tegevuste tulemused; indikaatorid, mille abil eesmärgi saavutamist hinnata; jälgimise sagedus ehk aeg ning vastutava inimese nimi. See tabel lisatakse hiljem arengukava juurde.

Eesmärk	Tegevus	Tulemus	Indikaator	Jälgija	Aeg

Hinnang arengukava elluviimise kohta antakse ühise arutelu tulemusena.

Arengukava/tegevuskava teostumise vahekokkuvõtteid tehakse vähemalt üks kord aastas, ning neid tutvustatakse küla koosolekutel. Parandused viiakse sisse vastavalt vajadusele.

Lisa 1

Kasutatud kirjandus ja materjalid

Põlva valla ajaleht Valla Teataja 2008-2009 a

Külavanema käsiraamat, neljas vihik. Küla arengukava koostamine 2003

Põlva valla arengukava 2004-2010

Põlva valla arengukava aastateks 2004-2015

Põlva valla üldplaneering aastani 2015

Põlva valla investeeringute kava 2008-2015

Põlva valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni arengukava aastateks 2004-2016

Põlva valla Teehoiukava

Külaelanike küsitluse tulemused

Külavanema kirjavahetus Põlva vallavalitsusega

